

dr hab. Grażyna Darlak, prof. AM
dziedzina sztuki, dyscyplina sztuki muzyczne
Akademia Muzyczna im. Karola Szymanowskiego
w Katowicach

Katowice, 4.02.2026 r.

RECENZJA

w postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego
Pani dr BEACIE MICHALAK-KONIECZNEJ
w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie sztuki muzyczne

Zlecniodawca opinii

Opinia została sporządzona na zlecenie Rady Dyscypliny Artystycznej Akademii Muzycznej im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, na podstawie Uchwały nr 10/2025 z dnia 29 września 2025 r., w sprawie powołania komisji habilitacyjnej w postępowaniu w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego Pani dr Beacie Michalak-Koniecznej (podstawa prawna: art. 221 ust. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce). Postępowanie zostało wszczęte na wniosek Kandydatki z dnia 5 czerwca 2025 r., złożony do Rady Doskonałości Naukowej.

Do nadesłanego mi przez Sekretarza Komisji Habilitacyjnej pisma, informującego o wyznaczeniu mojej osoby na recenzenta Komisji Habilitacyjnej, powołanej do oceny osiągnięć dr Beaty Michalak-Koniecznej, dołączona została dokumentacja na nośniku elektronicznym oraz książka: Beata Michalak, *Schulwerk Carla Orffa. Idea muzyki elementarnej i jej recepcja*, Wydawnictwo Poznańskiej Towarzystwa Przyjaciół Nauk, Poznań 2009. Przekazana dokumentacja zawierała:

1. Wniosek przewodni,
2. Dane wnioskodawcy,
3. Kopię dokumentu potwierdzającego posiadanie stopnia doktora,
4. Autoreferat w języku polskim,
5. Wykaz osiągnięć artystycznych.

Ponadto na nośniku elektronicznym znalazły się załączniki zawierające nagranie zrealizowanego oryginalnego osiągnięcia projektowego tj. autorskiego projektu edukacyjno-artystycznego *Tajniki muzyki renesansu* – koncert III (dzieło główne) oraz nagranie I i II koncertu z cyklu *Tajniki muzyki renesansu*. W zestawieniu załączników znalazły się także kopie opublikowanych artykułów, podziękowania i zaświadczenia potwierdzające czynny udział Habilitantki w konferencjach naukowych oraz skany plakatów potwierdzających prowadzenie koncertów przez dr Beatę Michalak-Konieczną (słowo o muzyce).

Podstawowe dane o Habilitantce

Pani dr Beata Michalak-Konieczna kształciła się w Państwowej Szkole Muzycznej I i II stopnia im. Henryka Melcera w Kaliszu, gdzie uzyskała dyplom ukończenia w zakresie rytmiki (1984) oraz w zakresie śpiewu solowego (1985). Swoją edukację kontynuowała na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza, gdzie w roku 1991 na podstawie pracy *Pojęcie*



średniowiecza w pragmatyce muzykologicznej uzyskała tytuł magistra muzykologii (promotor: prof. Mirosław Perz, recenzent: prof. Jan Stęszewski). Swoją wiedzę poszerzała w ramach Podyplomowego Studium Metodyki Wychowania Muzycznego w Akademii Muzycznej im. Fryderyka Chopina (kierownik studium – prof. Maria Przychodzińska, ukończone w roku 1993) oraz dwuletniego Studium Wychowania Muzycznego Carla Orffa (Akademia Muzyczna im. Fryderyka Chopina w Warszawie, kierownik studium – Urszula Smoczyńska, ukończone w roku 1996). Dodatkowo Habilitantka ukończyła z wyróżnieniem studia podyplomowe w zakresie muzykoterapii (Akademia Muzyczna im. Karola Lipińskiego we Wrocławiu, 2008) oraz Podyplomowe Studia Pedagogiczne (Uniwersytet im. Adam Mickiewicza w Poznaniu, 2017).

Na podstawie rozprawy pt. *Schulwerk Carla Orffa. Idea muzyki elementarnej i jej recepcja* uzyskała stopień naukowy doktora w zakresie nauk humanistycznych w zakresie historii – muzykologii (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, 2008, promotor: prof. UAM dr hab. Danuta Jasińska, recenzenci: prof. AM dr hab. Małgorzata Komorowska oraz prof. UAM dr hab. Ryszard Wieczorek).

Pani dr Beata Michalak-Konieczna od roku 1991 jest zatrudniona na Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu, na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym w Kaliszu, w Zakładzie Edukacji Muzycznej Chóralistyki i Muzyki Estradowej, obecnie na stanowisku starszego wykładowcy.

W minionych latach Opiniowana zatrudniona była także w Prywatnym Ognisku Muzycznym (1992/1993) i w Prywatnej Szkole Artystycznej w Kaliszu (2000/2001), gdzie prowadziła zajęcia umuzykalniające dla dzieci. W roku akademickim 2017/2018 prowadziła zajęcia w ramach studiów podyplomowych dla nauczycieli na kierunku Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka (Collegium da Vinci, Poznań). W kolejnych dwóch latach natomiast Habilitantka realizowała zajęcia z przedmiotu „Muzykoterapia w rehabilitacji” na Wydziale Rehabilitacji i Sportu w Państwowej Wyższej Szkole Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu.

Ocena działalności naukowej, artystycznej, dydaktycznej i organizacyjnej Habilitantki ze szczególnym uwzględnieniem okresu po uzyskaniu stopnia doktora

W dorobku naukowym dr Beaty Michalak-Koniecznej należy wyróżnić dwa główne obszary badawcze: edukacja muzyczna i muzykoterapia. Zainteresowania te ujawniły się już od początku działalności naukowej Habilitantki, w postaci szeregu opublikowanych artykułów. W sposób szczególny zaznacza się tu fascynacja koncepcją powszechnego wychowania muzycznego w ujęciu Carla Orffa (m.in. artykuł pt. *Carl Orff – „Schulwerk”: od eksperymentu do modelu i jego recepcji*, „Studia Pedagogiczno-Artystyczne”, t. I, Kalisz 2000, s. 216-226; „*Orff-Schulwerk*” a muzykoterapia w Polsce, „Kwartalnik Polskiej Sekcji ISME” Warszawa 2003, r. 1-3, s. 109-115; *Orff-Schulwerk spojrzenie w przyszłość*, [w:] red. L. Markiewicz, *Muzyka w szkole XXI wieku. Tradycja i współczesność*, Katowice 2005, s. 337-343). Tematyka ta była obecna w refleksji naukowej dr Beaty Michalak-Koniecznej również po uzyskaniu stopnia doktora (m.in. *Słuchanie muzyki jako czynność twórcza*, [w:] red. K. Piątkowska-Pinczewska, *Edukacja artystyczna jako edukacja kreatywna*, Poznań-Kalisz 2009, s. 34-40; *Carl Orff's system in Poland in theory and practice*, [w:] red. J. Chaciński, F. Brusniak, *Music Education in continuity and breakthrough: historical prospects and current references in*

a *European context*, Słupsk 2016, s. 91-104; *Bibliografia prac związanych z koncepcją edukacji muzycznej Orffa*, „Wychowanie Muzyczne w Szkole” 2008, nr 3, s. 69-71).

Jako nurt poboczny pojawiają się artykuły ujawniające zainteresowania muzykologiczne i interdyscyplinarne Habilitantki. Wśród nich na uwagę zasługują refleksje dotyczące m.in. twórczości kompozytorów XX wieku w kontekście edukacji muzycznej (*Kompozytorzy XX wieku a edukacja muzyczna*, [w:] red. A. Michalski, *Wokół teoretycznych podstaw kształcenia muzycznego*, Gdańsk 2014, s. 227-236; *Fortepianowe utwory Aleksandra Tansmana dla dzieci i młodzieży*, [w:] red. A. Granat-Janki, *W hołdzie Aleksandrowi Tansmanowi (1897-1986)*, Wrocław, 2019, s. 223-270). Artykuł pt. *Carl Orff – Die Bernauerin. Źródła, inspiracje*, [w:] red. E. Sasiadek, *Wokalistyka w Polsce i na świecie*, tom 7, Wrocław 2011, s. 49-58 stanowi powrót do dorobku twórcy kantaty *Carmina Burana*, tym razem przez pryzmat walorów jego twórczości scenicznej. Interesująco zapowiada się też przyjęty do druku artykuł *Edukacja muzyczna a duchowość* („Ars Inter Culturas”). Obszar działalności naukowej wzbogacają 4 teksty do programów koncertów symfonicznych napisanych w ramach współpracy z Filharmonią Kaliską.

Przedstawione powyżej zainteresowania naukowe dr Beaty Michałak-Koniecznej znajdują swoje odzwierciedlenie w wystąpieniach na konferencjach naukowych. Na szczególne wyróżnienie zasługują w tym obszarze wystąpienia na forum międzynarodowym: 1. referat pt. *Orff Schulwerk e musicoterapia in Polonia*, wygłoszony w trakcie V European Music Therapy Congress, Neapol 20-24.04.2001; 2. referat pt. *Young people and early music – a case study of Poland*, zaprezentowany w Anglii (*The Ninth International Research In Music Education Conference*, University of Exeter, 14-18.04.2015), 3. referat pt. *Polish students' expectations and valuing of music education*, przedstawiony w ramach *5th Annual Conference of Society for Music Education in Ireland* (Dublin, 6-8.11.2015).

Habilitantka wielokrotnie prezentowała swoje badania na konferencjach krajowych, przy czym wiele tytułów referatów pokrywa się z tytułami opublikowanych artykułów bądź rozdziałów zawartych w monografiach zbiorowych. Rozszerzenie zainteresowań badawczych ujawnia np. referat *Dzieło muzyczne jako niewerbalny komunikat* wygłoszony na zaproszenie organizatorów konferencji pt. *Nowe przestrzenie edukacyjne. Poszukiwanie, wykorzystanie, tworzenie* (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz, 19.11.2012), czy też referat *Inspiracje baśniowe w muzyce XX i XXI wieku*, przedstawiony w ramach II Międzynarodowej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej *Kultura w tyglu baśni. Baśń w tyglu kultur* (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz, 24-25.05.2017). Interdyscyplinarny charakter rozważań ujawnia tytuł referatu wygłoszonego w trakcie II Międzynarodowej Konferencji Naukowej „Mosty Sztuki, Struktury (nie)codziennosci” pt. *Muzyka a architektura* (Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz, 12-13.06.2017 r.).

W ostatnich latach Habilitantka ponownie zintensyfikowała swoje działania naukowe i kilkakrotnie wystąpiła w konferencjach naukowych o zasięgu ogólnopolskim: 1. referat *Kompozytorki muzyki dla dzieci: Janina Garścia, Maria Kaczurbina, Władysława Markiewiczówna* (II Ogólnopolska Konferencja Naukowa MUZYKA – EDUKCJA – WYCHOWANIE pt. *Kobiece przestrzenie w muzyce*, UAM, Poznań, 16.05.2023); 2. *Wartości terapeutyczne śpiewania w chórze* (III Konferencja z cyklu „Arteterapia dla Życia” – kierunki i perspektywy rozwoju, Uniwersytet Ekonomiczny w Poznaniu, 25.10.2024); 3. *Warsztaty muzyczno-terapeutyczne dla dzieci i młodzieży „Muzyka we mnie, ja w muzyce”*

(V Ogólnopolska Konferencja Naukowa: *Z zagadnień wczesnej edukacji muzycznej*, Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, 22.05.2025).

Dopełnienie przedstawionej działalności stanowią warsztaty w zakresie koncepcji Carla Orffa prowadzone przez Habilitantkę dla studentów polskich akademii muzycznych: 1. *Metoda Carla Orffa w praktyce i teorii* (Akademia Muzyczna im. Krzysztofa Pendereckiego w Krakowie, Katedra Badań Muzyczno-Edukacyjnych); 2. *Od improwizacji do kreacji – słowo, ruch i dźwięk w systemie Carla Orffa* (Akademia Muzyczna im. Stanisława Moniuszki w Gdańsku, Katedra Pedagogiki Muzyki).

Znaczący obszar działalności dr Beaty Michalak-Koniecznej stanowi aktywność popularyzatorska. Habilitantka w ciągu ponad dwóch dekad poprowadziła wiele koncertów i audycji. Wśród udokumentowanych wydarzeń artystycznych (ok. 50), na których dr Beata Michalak-Konieczna wygłosiła słowa o muzyce, znajdują się koncerty Filharmonii Kaliskiej, innych zespołów orkiestrowych i kameralnych oraz różnych zespołów chóralskich. W ramach towarzyszącej koncertom prelekcji łączy Habilitantka posiadaną wiedzę muzykologiczną z umiejętnościami dydaktycznymi. Mariaż ten sprzyja tworzeniu komentarza ukierunkowanego w sposób celowy na potrzeby i możliwości zwłaszcza młodych słuchaczy.

W duchu popularyzowania muzyki należy rozpatrywać także warsztaty muzyczne, które od 2021 roku prowadzi Habilitantka dla uczniów szkół patronackich, z którymi współpracuje Wydział Pedagogiczno-Artystyczny UAM. Obszar działań na rzecz lokalnego środowiska wzbogaca praca dr Beaty Michalak-Koniecznej w charakterze członka komisji oceniających w szkolnych i przedszkolnych konkursach wokalnych.

W Autoreferacie Habilitantka podkreśliła też duże znaczenie dla swojej działalności artystycznej koncertów dedykowanych pamięci twórcy ośrodka akademickiego w Kaliszu, pierwszego dziekana Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM, profesora Jerzego Rubińskiego (5.12.2007, 15.11.2012, 7.11.2017). Koncerty te odbyły się z inicjatywy dr Beaty Michalak-Koniecznej, która stała się nie tylko pomysłodawczynią wydarzeń, ale również organizowała je od strony logistycznej. Dodatkowy udział Habilitantki polegał na włączeniu współpracowników z Zakładu Edukacji Muzycznej, którzy na tę okoliczność skomponowali utwory dedykowane prof. Rubińskiemu, wykonane następnie przez orkiestrę Filharmonii Kaliskiej. Okazja ta ujawniła też twórczy potencjał Habilitantki, która napisała teksty do dwóch kompozycji: pieśni *Za bramą*, z muzyką Fryderyka Stankiewicza (wyk. Mieczysław Szcześniak i orkiestra Filharmonii Kaliskiej) oraz *Modlitwa* na chór a cappella, również z muzyką Fryderyka Stankiewicza. Warto dodać w tym miejscu, że dr Beata Michalak-Konieczna jest autorką jeszcze kilku innych tekstów, które stały się kanwą kompozycji Fryderyka Stankiewicza: *Smutna kolęda* (na głos i fortepian), *Bóg się rodzi – kolęda z nutką nadziei* (na głos i fortepian), *Litania do św. Józefa* (na sopran, narratora i orkiestrę smyczkową), *Mała kolęda* (na głos i fortepian), *Na początku było słowo* (na głos i fortepian), *Leży w żłóbku synek mój* (na głos i fortepian), *Leży Jezus leży* (na głos i fortepian), *Pójdźmy wszyscy do Maryi i Józefa* (na głos i fortepian), *Kolęda dla Macieja* (na głos i fortepian). Wszystkie kompozycje do tekstów Habilitantki zostały już prawykonane w ramach różnych wydarzeń artystycznych.

Za działalność popularyzatorską Habilitantka uhonorowana została Nagrodą Prezydenta Miasta Kalisza za osiągnięcia w dziedzinie twórczości artystycznej, upowszechniania kultury i ochrony dziedzictwa narodowego (sezon kulturalny 2015/2016).

Działalność naukową i popularyzatorską dr Beaty Michalak-Koniecznej uzupełnia działalność dydaktyczna. Habilitantka prowadzi zajęcia na Wydziale Pedagogiczno-Artystycznym UAM, na trzech kierunkach: edukacja artystyczna w zakresie sztuki muzycznej, pedagogika i polonistyka oraz na Wydziale Nauk o Sztuce UAM na kierunku muzykologia. W ramach specjalności nauczycielskiej prowadzi Habilitantka zajęcia z zakresu dydaktyki kierunkowej, w ramach której studenci przygotowują się do prowadzenia przedmiotów teoretycznych w szkole muzycznej I i II stopnia. Habilitantka prowadzi również zajęcia, których celem jest pogłębienie wiedzy studentów z zakresu historii muzyki oraz prelekcji i krytyki muzycznej. Obszary te dopełniają zajęcia z zakresu muzykoterapii: warsztaty terapii muzycznej, muzykoterapia w profilaktyce i resocjalizacji oraz terapia przez kreację artystyczną – muzyczną.

Habilitantka była promotorem kilkudziesięciu prac licencjackich oraz jednej pracy magisterskiej. Obowiązki dydaktyczne realizowała również jako recenzent prac licencjackich i magisterskich. Od roku akademickiego 2019/2020 prowadzi zajęcia w języku angielskim dla studentów programu Erasmus (history of music, musical analysis). Od roku 2014 dr Beata Michalak-Konieczna jest też opiekunem Koła Naukowego Historii Muzyki i Edukacji Muzycznej. Pod jej opieką Koło zorganizowało dwie konferencje pt. *Muzyka estradowa – konteksty: historyczny, edukacyjny, społeczny* (2014, 2015). Warto dodać również, że Habilitantka od podstaw organizowała na macierzystym wydziale program Socrates/Erasmus i przez 6 lat pełniła funkcję Wydziałowego Koordynatora programu. Dzięki jej działaniom studenci zyskali możliwość odbywania praktyk za granicą, sama zaś – jako koordynator programu – wzięła udział w stażach w Finlandii i Szwecji.

Działalność dydaktyczną dr Beaty Michalak-Koniecznej uzupełnia kurs pt. *Muzyka klasyczna ciekawsza niż myślisz*, zrealizowany w ramach Uniwersytetu Otwartego UAM (I trymestr w roku akademickim 2021/2022, 30 godzin).

Pani dr Beata Michalak-Konieczna jako istotną wskazuje w autoreferacie również swoją działalność wolontariacką, która trwa od 2000. roku aż do czasów obecnych, a obejmuje terapię muzyczną dla dzieci z rodzin dysfunkcyjnych. Za działania w tym obszarze otrzymała Habilitantka III miejsce w Kaliszu i Powiecie Kaliskim w konkursie „Głosu Wielkopolskiego” – Osobowość roku 2018, w kategorii: Działalność społeczna i charytatywna. W późniejszym czasie działalność ta została nagrodzona także Stypendium Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego na rok 2024 w dziedzinie animacji i edukacji kulturalnej, dzięki któremu mogła Habilitantka prowadzić warsztaty muzyczno-terapeutyczne „Muzyka we mnie, ja w muzyce” w domach dziecka i świetlicach terapeutycznych w Kaliszu i trzech powiatach rejonu kaliskiego.

Habilitantka w autoreferacie charakteryzuje także swoją działalność organizacyjną. Jako szczególnie ważne doświadczenie wskazuje w pierwszej kolejności Ogólnopolski Konkurs Kompozytorski na utwór do wiersza ks. Jana Twardowskiego, którego była pomysłodawczynią i realizatorką. W konkursie wzięło udział kilkudziesięciu młodych autorów z całej Polski, a nagrodzone kompozycje zostały wykonane na koncercie finałowym z udziałem Mieczysława Szczśniaka. Idea zorganizowania konkursu kompozytorskiego powróciła w działaniach Habilitantki ponownie w roku 2017, wówczas zorganizowała Ogólnopolski Konkurs Kompozytorski na utwór do wiersza poetów związanych z Kaliszem: Marii Konopnickiej i Adama Asnyka. Ciekawie prezentuje się również trzecia odsłona w tym

obszarze działalności, a mianowicie organizacja konkursu skierowanego do dzieci i młodzieży pt. „Zagraj na byle czym”(XII 2016). Konkurs miał również zasięg ogólnopolski, a opierał się na pomysłach stworzenia instrumentów alternatywnych, niekonwencjonalnych oraz artystycznej prezentacji ich budowy i brzmienia.

Ponadto Habilitantka brała aktywny udział w komitetach organizacyjnych konferencji naukowych, m.in. Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. *Edukacja artystyczna jako edukacja kreatywna* (Wydział-Pedagogiczno-Artystyczny Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz 20-21.11.2028), Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. *Kreatywność w sztuce i w edukacji artystycznej. Artysta Pedagog-Pedagog Artysta* (Wydział-Pedagogiczno-Artystyczny, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz 21-22.05.2014), czy też II Międzynarodowej Konferencji Naukowej pt. *Mosty Sztuki, Struktury (nie)codzienności* (Wydział Pedagogiczno-Artystyczny, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, Kalisz, 12-13.06.2017). Za swoją działalność organizacyjną dr Beata Michalak-Konieczna uzyskała Nagrodę Dziekana Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego UAM (2018).

Pani dr Beata Michalak-Konieczna wykazuje się istotną aktywnością naukową i artystyczną. Spełnia się także w aktywności organizacyjnej i dydaktycznej. Przedstawioną do postępowania dokumentację, autoreferat i wykaz osiągnięć wraz z załącznikami oceniam pozytywnie i przyjmuję bez zastrzeżeń.

Ocena osiągnięć, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.)

Osiągnięcia wskazane przez Habilitantkę to:

1. zrealizowane oryginalne osiągnięcie projektowe, na które składa się autorski projekt edukacyjno-artystyczny pt. *Tajniki muzyki renesansu* (koncert III),
2. monografia naukowa w zakresie sztuk muzycznych pt. *Schulwerk Carla Orffa. Idea muzyki elementarnej i jej recepcja*, Wydawnictwo Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, Poznań 2009.

Ad. 1 Przedmiotem wskazanego projektu jest koncert edukacyjny z cyklu *Tajniki muzyki renesansu* oraz badania przeprowadzone po zakończeniu projektu wśród uczniów klas VI i VII z kaliskich szkół podstawowych.

Oceniany koncert (7.12.2023) jest trzecim z kolei wydarzeniem artystycznym zrealizowanym w ramach projektu *Tajniki muzyki renesansu*. Projekt uzyskał dofinansowanie Narodowego Centrum Kultury w ramach programu *Kultura-Interwencje*. Edycja 2023. Koncepcję autorską dr Beaty Michalak-Koniecznej stanowią: pomysł, scenariusz koncertu, dobór i układ utworów oraz organizacja i prowadzenie koncertu (słowo o muzyce). W ramach cyklu wcześniej odbyły się dwa koncerty, na których zaprezentowana została renesansowa muzyka instrumentalna (I Zespół „Rodzanice” 19.10.2023 roku; II Maciej Kończak – lutnia i gitara basowa, Patrycja Kliber – sopran 24 października 2023).

Pani dr Beata Michalak-Konieczna wskazała do oceny w postępowaniu trzeci koncert z cyklu, warto jednak zaznaczyć, że trudno o dokonanie takiej oceny bez odniesienia do wszystkich trzech wydarzeń artystycznych. Dopiero całościowe spojrzenie na projekt ukazuje w pełni jego cel, założenia programowe, zróżnicowanie repertuaru i skalę działań. Tym

znaczący udział tekstów w językach narodowych (na koncercie wybrzmiały utwory w języku włoskim, łacińskim, francuskim i polskim) oraz późnorenesansowe skomplikowanie faktury wielogłosowej, prowadzące do trudności w odbiorze przekazu słownego.

Pani dr Beata Michalak-Konieczna słusznie podkreśliła w autoreferacie, że muzyka renesansowa jest trudna w percepcji, i to nie tylko z perspektywy młodego odbiorcy. Rzeczywiście, w wielu prowadzonych aktualnie badaniach w zakresie zainteresowań i preferencji współczesnego człowieka, ujawnia się fakt, iż muzyka dawna – szczególnie muzyka średniowiecza i renesansu – znajduje się zdecydowanie na marginesie upodobań muzycznych. Świadomość tego zjawiska wydatnie wpłynęła na wybór przez Habilitantkę utworów prezentowanych w czasie ocenianego koncertu oraz opracowanie prelekcji towarzyszącej muzyce. Podkreślę jednak w tym miejscu, że w pewnym stopniu brakuje mi w autoreferacie pogłębionego wyjaśnienia, z czego wynikają wspomniane wcześniej trudności w percepcji muzyki dawnej. Warto byłoby wyraźniej zaakcentować trudności tkwiące zarówno w samej muzyce (np. odmienna tonalność czy idiomy stylistyczne obecne w muzyce religijnej i świeckiej renesansu), jak i w wymiarze podmiotowym, m.in. w kondycji kulturowej współczesnych społeczeństw zachodnich, które w ogromnym stopniu podlegają wpływom popkultury, massmediów i „kultury obrazkowej”. W założeniach teoretycznych projektu oczekiwałabym również szerszego spojrzenia na sam proces percepcji i jego złożone uwarunkowania.

Słowo o muzyce, przygotowane i wygłoszone przez Habilitantkę w czasie ocenianego koncertu, charakteryzuje się bardzo dobrymi proporcjami czasowymi. Spokojna, rzeczowa narracja ujawnia duże doświadczenie Habilitantki w roli prelegenta, jej swobodę i dużą elastyczność. Bardzo cennym elementem prelekcji jest interakcja Habilitantki z publicznością, włączanie młodych słuchaczy do rozmowy i aktywizowanie ich uwagi w czasie koncertu. W mojej ocenie szczególnie ciekawe w tym zakresie były dwa pierwsze koncerty, gdzie Habilitantka zaplanowała – oprócz prezentacji utworów – pokaz instrumentów dawnych (ich budowy i brzmienia), a nawet naukę tańca. Koncert, wskazany jako osiągnięcie artystyczne, mieścił się raczej w ramach tradycyjnej audycji muzycznej, chociaż i tu, w jednym z utworów, nie zabrakło prezentacji wybranych głosów, w celu ukazania techniki imitacyjnej. Rozwiązanie to pozwoliło młodym słuchaczom bardziej świadomie śledzić relacje między głosami w trakcie wykonania całej kompozycji.

Prelekcja została opracowana bardzo dobrze pod względem merytorycznym i selekcji treści. Odpowiedni dobór pojęć, posługiwanie się dostosowanym do uczniów – aczkolwiek nadal profesjonalnym językiem – a także celowa rezygnacja z prezentacji zyciorysów kompozytorów, których utwory zabrzmiały w czasie koncertu, świadczą o świadomym kształtowaniu przekazu uwzględniającego wiek, wiedzę i doświadczenie młodych słuchaczy. Zapewne z takiego powodu w prelekcji pojawiają się pewne uproszczenia (np. definicja madrygału).

Z recenzenckiego obowiązku wspomnę, iż w toku prelekcji wybrzmiewa kilka zdań, które zostały niezbyt zgrabnie sformułowane. Na początku koncertu, określając zagadnienia, wokół których będzie on skoncentrowany, Habilitantka zapowiedziała: „przekonamy się czy w renesansie było więcej muzyki religijnej czy świeckiej”. Zdanie to wydaje się zupełnie zbędne, bo problem proporcji pomiędzy tymi rodzajami muzyki już nie pojawia się później w komentarzu słownym, a młodym słuchaczom trudno chyba ocenić sytuację po wysłuchaniu

ośmiu kompozycji, reprezentujących zupełnie odmienne zjawiska muzyczne. Zastanawia mnie również wydźwięk jeszcze jednej frazy w słowie wprowadzającym – Pani dr Beata Michalak-Konieczna zadaje następujące pytanie: „czy muzyka w okresie renesansu jest poważna, czy zdarzają się utwory zabawne, a może wręcz takie, które mówią o plotkach?” Trudno mi jednoznacznie określić, jaka była intencja zawarta w tym zdaniu: czy chodzi o to, że najbardziej zabawne są te utwory, które mówią o plotkach? Czy też może sama plotka jest zabawna?¹ Nieco kłopotliwe okazało się również skomentowanie treści utworu *Turdion*. Wydaje mi się, że wystarczyłoby wspomnieć o biesiadnym charakterze tego obrazka rodzajowego, bez wnikania w szczegóły dotyczące spożywania napojów. To oczywiście drobiazgi, ale zwracają uwagę przy tak dobrze skonstruowanym komentarzu w pozostałej części koncertu.

Dyskusyjne wydaje mi się wprowadzenie problematyki polifonii na przykładzie anonimowego *Turdion*, gdzie w sytuacji wysłuchania utworu w pełnym składzie, odnosi się jednak wrażenie faktury homofonicznej, z nadrzędną rolą sopranu. Słusznie w tej sytuacji Habilitantka zaproponowała wykonanie utworu *Turdion* z wyodrębnieniem poszczególnych głosów. Jestem przekonana jednak, że pojęcie polifonii byłoby lepiej zobrazowane przez kompozycję Thomasa Louisa da Victorii, *Jesu dulcis memoria*, która również pojawiła się w programie koncertu. Słuchając nagrania koncertu zastanawiałam się nad wyborem kompozycji Josquina Desprez *El grillo*. Skoro efekty ilustracyjne naśladujące świerszcza są tak mało czytelne, że Habilitantka nie podjęła nawet próby wyjaśnienia słuchaczom, które motywy muzyczne naśladują poruszanie skrzydeł tytułowego owada, może warto było pokusić się o dobranie innego przykładu. Przypuszczam, że program zdeterminowany został w dużej mierze możliwościami wykonawczymi zespołu, co ograniczyło repertuar możliwy do zaprezentowania w ocenianym koncercie. Dodam w tym miejscu, że samo wykonanie utworów było poprawne. W odbiorze przeszkadzały mi niedoskonałości intonacyjne i brak precyzji rytmicznej. Mogę się domyślać jedynie, że dla zespołu studenckiego był to niełatwy koncert, na którego przygotowanie było stosunkowo niewiele czasu (2 miesiące?). Szkoda jednak, że wysiłek tylu młodych osób nie został ukoronowany w pełni satysfakcjonującym efektem artystycznym.

Projekt edukacyjno-artystyczny *Tajniki muzyki renesansu* został uwieńczony badaniami, które zostały przeprowadzone wśród uczniów kaliskich szkół podstawowych uczestniczących w koncertach. Badania te wpisują się w nurt badań pedagogicznych związanych z kształtowaniem zainteresowań i preferencji muzycznych uczniów oraz ich kompetencji w zakresie historii muzyki. Celem przeprowadzonych badań była odpowiedź na pytanie: „czy i w jakim stopniu cykl trzech koncertów edukacyjnych prezentowanych ‘na żywo’ przyczynił się do wzrostu zainteresowania muzyką renesansu i wiedzy uczniów klas VI i VII szkół podstawowych o tej muzyce?” W autoreferacie, w ślad za wskazanym celem, sformułowane zostały problemy szczegółowe, korelujące z nimi hipotezy oraz zmienne i ich wskaźniki. W centrum zainteresowań badawczych Habilitantki znalazły się działania dydaktyczne związane z prezentacją muzyki instrumentalnej i wokalne renesansu oraz ich wpływ na rozwój zainteresowań i wiedzy w omawianym obszarze. Dla Autorki projektu istotne stało się również pytanie: „Czy i jak silna jest korelacja pomiędzy wynikami testu wiedzy o muzyce renesansu a jakością działań dydaktycznych związanych z jej prezentacją wśród

¹ „Wręcz” to partykuła podkreślająca wysokie natężenie cechy lub zjawiska.

uczniów klas VI i VII?” Tę część wypowiedzi w autoreferacie dopełniła weryfikacja hipotez oraz prezentacja wybranych wypowiedzi uczniów. Ten fragment wydaje się szczególnie interesujący, ponieważ ujawnia stanowisko młodych słuchaczy uczestniczących w projekcie. Wśród zacytowanych opinii znalazły się zarówno te pozytywne, a nawet entuzjastyczne, jak i te, w których uczniowie ujawnili negatywny stosunek do muzyki renesansowej, pomimo wdrożenia szeroko zakrojonych działań promujących jej wartość.

Metodologia badań została właściwie skonstruowana i zaprezentowana. Szkoda, że Habilitantka nie przedstawiła wyników badań w sposób bardziej precyzyjny i szczegółowy. Niestety, nie zostało też przedstawione narzędzie badawcze w postaci testu sprawdzającego wiedzę uczniów przed rozpoczęciem i po zakończeniu projektu. Trudno się domyślać, jakie pytania zawierał wspomniany w autoreferacie test i jakich odpowiedzi udzielili uczniowie. Skłania też do postawienia pytania: czy i w jakim stopniu muzyka renesansu była uczniom w ogóle znana przed rozpoczęciem projektu?

Jako retoryczne postawię pytanie o cele określone w podstawie programowej – czy możliwe jest przygotowanie świadomych odbiorców i uczestników kultury muzycznej, posiadających również wiedzę w zakresie historii muzyki, przy obecnym stanie edukacji muzycznej w szkolnictwie powszechnym. Jeśli uwypuklimy dodatkowo fakt, iż we współczesnych praktykach kulturowych zmarginalizowane zostały właściwie wszystkie aktywności muzyczne, poza słuchaniem muzyki. Brak wspólnego śpiewania w środowisku domowym, brak ruchu przy muzyce i muzykowania w środowisku szkolnym, prowadzą nie tylko do obniżenia poziomu umiejętności muzycznych, ale osłabiają więzy społeczne. W tym świetle metody pracy zastosowane na trzech koncertach z cyklu *Tajniki muzyki renesansu* oraz szeroko zakrojona działalność popularyzatorska dr Beaty Michalak-Koniecznej nabierają jeszcze większego znaczenia.

Pomimo wskazanych powyżej niedoskonałości czy uchybień w części badawczej koncepcję projektu *Tajniki muzyki renesansu* i jego realizację oceniam wysoko.

Ad. 2 Przedstawiona do oceny monografia naukowa pt. *Schulwerk Carla Orffa. Idea muzyki elementarnej i jej recepcja* to poszerzona wersja dysertacji doktorskiej, obronionej w roku 2008 na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Wersja ta została wzbogacona o wyniki badań przeprowadzonych w Orff-Zentrum w Monachium (2008).

Książka składa się z czterech rozdziałów, poprzedzonych wstępem, a uwieńczonych zakończeniem, bibliografią, aneksem zawierającym przykłady muzyczne zaczerpnięte z twórczości Carla Orffa oraz wybranych adaptacji *Schulwerku*. Książkę zamyka indeks nazwisk. Rozdział I – *Antecedencje* – poświęcony został źródłom inspiracji, które wywarły znaczący wpływ na Carla Orffa i zaowocowały powstaniem jednej z najbardziej uznanych koncepcji powszechnej edukacji muzycznej. Rozważania zawarte w tej części książki zostały wzbogacone o prezentację wybranych tendencji obecnych w kulturze niemieckiej przełomu XIX/XX wieku. Swoje miejsce znalazł tu również rys biograficzny, prezentujący drogę kompozytora do autorskiej koncepcji wychowania muzycznego. W rozdziale II – *Istota i właściwości Schulwerku* – Autorka książki przedstawiła założenia i cechy koncepcji Orffa oraz – kluczowe dla niej – pojęcie *muzyka elementarna*. Cennym uzupełnieniem aspektu teoretycznego jest wskazanie sposobów realizacji *Schulwerku* w praktyce muzycznej.

W kolejnej części dzieło pedagogiczne Carla Orffa zostało omówione w zwartej formie w odniesieniu do całokształtu jego twórczości. Najbardziej rozbudowany jest rozdział IV książki, zatytułowany *Recepcja idei Orffa*. Autorka dokonała tu porównania kilku wybranych adaptacji koncepcji Orffa. Wśród nich znalazły się następujące: kanadyjska, angielska, czeska, włoska, amerykańska i polska. Część tę domyka kilkunastostronicowy podrozdział prezentujący rolę *Schulwerku* w szkolnictwie specjalnym i muzykoterapii.

Lektura książki ujawnia bardzo szerokie i rzetelne podejście Autorki do poruszanej problematyki. Książka stanowi pozycję unikatową w literaturze polskojęzycznej. Jej wartość stanowi pogłębiony ogląd koncepcji wychowania muzycznego Orffa, z uwzględnieniem jego twórczości, a także ukazanie recepcji jego niezwyklej idei w świecie. Dużym walorem poznawczym jest również bogate zestawienie publikacji poświęconych działalności Carla Orffa.

Konkluzja

Pani dr Beata Michalak-Konieczna jest osobą kreatywną i aktywną na wielu płaszczyznach. Zawarte w autoreferacie informacje oraz dołączony przez Habilitantkę wykaz dokonań pozwalają wysoko ocenić jej dotychczasową działalność naukową, artystyczną, dydaktyczną i organizacyjną. Szczególne zasługi Habilitantki zauważam na polu promowania kultury muzycznej i umuzykalniania młodego pokolenia.

Przedstawiony w postępowaniu habilitacyjnym autorski projekt *Tajniki muzyki renesansu* wykazuje oryginalne rozwiązanie problemu edukacyjno-artystycznego i oceniam je pozytywnie.

Wysoko oceniam przedłożoną do oceny książkę. Omawianą rozprawę cechują cenne walory poznawcze, istotne tym bardziej, że w literaturze przedmiotu brakowało dotąd kompleksowego ujęcia idei powszechnego wychowania muzycznego według Carla Orffa.

Stwierdzam, że przedstawione do oceny osiągnięcia artystyczne oraz dorobek Habilitantki stanowią znaczny wkład w rozwój dyscypliny sztuki muzyczne i tym samym spełniają wymagania art. 219 ust.1 pkt 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. W związku z powyższym popieram wniosek Pani dr Beaty Michalak-Koniecznej o nadanie stopnia doktora habilitowanego sztuki.

G. Doli